

Kosztolányi Dezső:

Három szatíra

I.

Közéleti kitűnőség

Évente elmegy tíz-húsz temetésre
s harminc bankettre. Részvétlevelet,
üdvözlősürgönyt diktál gyorsírásba
kisasszonyának vagy a diktafonba.
A gazdasági válság "őt se hagyja
közönyösen". Sopánkodik miatta.

Közben meghízik és fölös kilóit
Marienbadban adja le nyaranként,
oly összegért, melyből megélne könnyen
néhány család egy évig. Reggel angol
tanárjával boxol, hogy friss maradjon.
Ha dolgozik, több ízben is alá-
firkantja a nevét - személyesen - s ilyenkor
nagyon soká fáradtan néz az ablak
fényébe, és ködös lesz a szeme.
Viselni kell ezt a tengernyi munkát,
helyén maradni a köz érdekében,
hiába intik, hogy talán megárt,
mert e nehéz időkben néki sem
szabad pihenni, s jelszava: a "munka".
A vérnyomása nagy. Nyugalmat és
mérsékletet rendeltek el a híres,
német professzorok, s ezért azóta
nikotinmentes cigarettákat szív
hosszú szipkából, hetvenet naponta.
Olvasgat is. Főképp miniszterek
és bárgyú hadvezérek vallomását,
sosem regényt, vagy verseket, csak azt,
ami "komoly" és magvas. Éjszaka
fejhallgatóval megvasalja szörnyű,
dagadt fejét, s úgy alszik el az ágyban,
hogy a fülébe zeng egy bécsi jazz-band.
Beszél magyarul, németül s kicsit
angolul is, de minden nyelveken
csak rothadt frázist. Ez az anyanyelve.
Hétszázezerszer mondta: "van szerencsém",
mikor nem is volt szerencséje. Halvány
emlékezetje bágyadt. Izgatott
napokon azt se tudja, hogy ki volt
az apja-anyja, és keresztnévükre
csak néha emlékszik. Helyükbe más van,
pár telefonszám, akta, rossz vezércikk.
Lelketlen arca földszínű. Megérett
a földre már. Nem értem, mire vártok?
A földbe véle. Temessétek el.

II.

Úriasszony

Negyven kiló s nagyon boldogtalan.
Szemöldökét finom acél-csipesszel
a társaságban irtja, hátravetve
sovány fejét, s a rúzsával piros
pilléket ír az ajkai fölé,
míg kezitükrében figyel magára.
Pár év előtt az emlőit akarta
eltávolítani egy divatos
sebésszel, ámde erről lebeszélték.
Csak vakbelét vetette ki, előre,
ezenkívül néhány haszontalan
fölsleges szervét, hogy ezzel is
könnyebb legyen. Ma már tehát egészen
üres, akár egy kipakolt bőrönd,
vagy egy Dekobra-könyv. Úszik, repül
és ritmikus tornára jár. Römiz
és bridzsezik. Csupán a jobb körökben.
Leánykorában zongorázgatott is,
de abbahagyta. Mindent abbahagy.
Sétálni viszi a tragédiáját
s szánják nagyon. Ő a bús úriasszony.
Ha - néha - föl van öltöztetve, fázik.
Ebéd után éhes. "Nem értik őt".
A férje sem "ez a derék fiú" -
így hívja - aki kenyeret keres rá,
de ő kenyeret nem eszik soha,
csak aszpikot, grapefruit-ot, káviárt,
s így tőle független. Beteg szegény.
Nagyon beteg. Húsz toalettje van,
harminc szerelme s több "komplexuma".
Mindig halálosan fáradt. A hangja
személytelen és gépi, mint a hangos
filmek beszéde, mely közelbe-távol
egyforma és így senkihez se szól.
Ó Éva, Éva, régi, édes Éva,
hányszor eszembe jutsz, ha látom őt,
hosszú sörényed, langyos-lusta combod,
mannás meleg melled, tejízű csókod,
amint heversz, mindnyájunk édesanyja,

a paradicsomban, virágok és
kígyók között, hajad szép sátorában.
Ő körmeit mutatja énnekem,
bíborra festett, görbe körmeit,
mint amazon, és azt ígéreti,
hogyan összetép. De ez nem érdekel.
A szobalánya inkább. Hogyha olykor
teára hív, künn az előszobában
megcsókolom a szobalánya száját,
és elmenőben is mindenkoron
a szobalánynak csókolok kezet.

III.

Forradalmár

Itt jár közöttünk. Áldott, szende lélek.
Nagyon szelíd. Krisztus-szakála rojtos
gubancba lóg. Véres, meleg szívét
künn a kabátján hordja, láthatólag,
mint futtatáson lóverseny-jegyet.
Fáj neki ez a "szörnyű Ázsia",
e "drága ország", melyet tönkretesznek
s nem engedik, hogy ő tehesse tönkre.
Ifjúkorában elvett egy csunya,
kicsiny leányt s egy szép nagy bankbetétet.
Azóta ez kitartja s ő egészen
"eszméinek élhet". De mégse boldog.
A természetet kissé rövidre szabták,
orrát piszére, szűkre homlokát.
Egyenlőséget kíván mindenütt,
egy nagy fölosztást, abban a reményben,
hogy neki is jut ekkor egy derék,
délceg gerinc, egy főúri sasorr,
s az agy-tőkésektől egy kis velőcske.
A célja nem kisebb és nem nagyobb, mint:

az Emberiséget megváltani.
Csak ezt imádja. Mit neki család,
mit gyermek és mit árva asszonya,
olyan goromba véle, mint a pokróc
s az anyja is padlásszobába kuksol,
míg ő utazgat és habot zabál.
Az Emberiség szent barátja ő.
Ha hallja, hogy egy konferencián
az Emberiség tyúkszemére hágtak,
vagy egy kicsit náthás, szívére gyászt köt
s nem bír aludni, olyan izgatott.
Úgy látszik, ők ketten megértik egymást.
Az Emberiség végtelen szerény,
nem nyit be hozzá, nem kér tőle pénzt,
cipőt, meleg ruhát, mint Péter és Pál,
s így véle ő békésen éldegél.
Örök szerelme nem is fogy soha.
A koldusoknak, kik feléje nyújtják
sovány kezük, sosem ad alamizsnát,
de mindegyikkel szívesen kezét fog,
mint ember az emberrel. Ez az elve.
És közbe készül a leszámolásra.
Mikor vasárnap lengenek a burzsuj
erdők s virulnak a burzsuj virágok
és hektikás, kis díjnokok söröznek
és nénikék, nyugdíjas özvegyek,
akik egész héten padlót suoltak,
kávójukat kevergetik s fiucskák
és kisleányok ünnepi ruhában
sóskifliket rágcsálnak és az úton
léggömböket eregetnek kacagva,
ő zordonan szemléli dőzsölésük
és a barátját meglökve így szól:
"Itt vér fog folyni nemsokára, vér".
Mert amikép ábrándozol te arról,
hogy egykor a saját szőlődben ülsz,
vagy olvasol egy csöndes este, ő úgy
játszik magában vérrel, lámpavassal,
parasztkaszákkal, rémekkel, halálos
társasjátékot és feketelistát
vezet, amelybe mindenkit beír,
hullát szagol és csöndesen akasztat.
Nem gyűlöletből, ám, "történeti
szükségességből." Közveszélyes őrült.
Nem önveszélyes. Hisz magának ő
sohasem árt. Ez minden érdeme.

Máskép vele a fene se törődik
és ez dühíti egyre jobban. Egyszer
volt boldog. A korzón utánament
szelíden egy angyali detektív,
mint ápoló a mániás után,
hogymint egy kicsit vigyázzon életére,
hogymint meg ne üsse oktalán fejét.
Ekkor kitört, tombolva hátrafordult,
botrányt csapott és Isten, emberek
előtt a művelt és szabad világhoz,
a csillagokhoz föllebezve vérben
forgó szemekkel és tág orrlíkokkal
ekképp kiáltott: "Ez reakció!"

